

BACHELOROPPGAVE

Friluftsliv og samisk identitet: en kvalitativ studie av unge kvinner fra Finnmark og Troms

Outdoor life and Sámi identity: quantitative research of North-Norwegian women

av

Kandidatnr. 226 - Frida M Omma Jørgensen

Privat foto. Undertegnede, 5 år.

Bachelor i Friluftsliv
ID3-322
Desember 2016

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven *Friluftsliv og samisk identitet: en kvalitativ studie av unge kvinner fra Finnmark og Troms* i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere.

Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

226 Frida M O Jørgensen

kandidatnummer og navn

JA NEI

Forord

Denne oppgaven ble skrevet i forbindelse med bachelorstudiet i friluftsliv ved Høgskolen i Sogn og Fjordane, avdeling idrett og friluftsliv.

Jeg anser etnisitet og kulturbevaring som viktig og dermed ville jeg skrive om samisk friluftsliv og identitet. Prosjektet har vært spennende og lærerikt, spesielt datainnsamlingen.

Jeg vil takke informantene mine som har delt inspirerende refleksjoner. Jeg vil og takke veilederne mine Vegard Vereide ved Høgskolen i Sogn og Fjordane og Camilla Brattland ved Senter for Samiske Studier, Norges Arktiske Universitet i Tromsø.

Sogndal 16.12.2016

Frida Marie Omma Jørgensen

Sammendrag

Denne oppgaven handler om unge kvinners friluftsliv og samiske identitet.

Forskningsmaterialet er basert på intervjuer av tre jenter i begynnelsen av 20-årene fra Finnmark og Troms. Utgangspunktet for studien er informantenes måte å forholde seg til natur og deres måte å utøve friluftsliv på. Bakteppet for forskningen er modernisering av samiske samfunn og overføring av tradisjonell naturkunnskap. For å svare på problemstillingen bruker jeg en kombinasjon av analysemetoder. Jeg setter datamaterialet opp mot teori, og ser etter likheter og forskjeller. I tillegg framstiller jeg informasjonen ervervet fra intervjuene ved bruk av sitat og gjenfortelling.

Jeg har ønsket å se på hva som er karakteristisk for informantenes friluftsliv. Dette har jeg gjort ved å sammenligne med hva som motiverer dem til å dra ut i naturen, mening- og atferdsmønster, og hvilke steder som er viktige for den enkelte. Analysen viser at friluftslivet har betydning for deltakernes *personlige identitetsfølelse* på den måten at naturen er en sentral del av livet. Når det kommer til den *samiske tilhørighetsfølelsen*, er kulturelle symboler viktigere, som å bruke samekofte. Den samiske identiteten blir stadfestet og videreutviklet ved å ta vare på historie og tradisjoner. I tillegg er bruk av det samiske språket særlig sentralt, samt tid med familie, slekt og venner. Empirien min viser at friluftsliv er en arena for samvær, der samisk kultur uttrykkes gjennom fortellinger og bruk av tradisjonelle høstingsteknikker, lavvu og gammer.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
1 Innledning.....	7
1.1 Problemstilling.....	8
1.2 Bakgrunn for tema.....	8
1.3 Begrepsavklaringer	9
Friluftsliv	9
Identitet.....	9
Kultur	9
2 Teori.....	10
2.1 Tidligere forskning.....	10
2.2 Nordsamiske natursyn.....	11
2.3 Generalisering av samisk kultur	11
2.4 Kulturendringer	12
2.5 Identitetspåvirkning	13
2.6 Tradisjonelt versus moderne friluftsliv.....	13
3 Metode	14
3.1 Forskningsdesign	14
3.2 Rammer og avgrensninger	15
3.3 Kriterier og rekruttering	15
3.4 Intervjuguide og analysemetoder	16
3.5 Etiske hensyn.....	16
3.6 Forskerrollen	16
3.7 Svakheter ved studien og validitet	17
4 Resultat og diskusjon.....	18
4.1 Aktivitetsmønster	18
Forskjeller mellom nåværende bosted og hjemstedet	19
4.2 Stedets betydning.....	20
Tilknytning til regionen.....	21
4.3 Motivasjon for friluftsliv	21
4.4 Friluftsliv og samisk identitet	23
Kulturelle symboler	24
Språk, sosialt miljø og slektskap	26

4.5	Tradisjonell kunnskap og modernitet.....	27
5	Konklusjon og avsluttende refleksjoner	29
5.1	Ny kunnskap og videre forskning	30
6	Litteraturliste.....	31
	Vedlegg.....	33
	Intervjuguide	33
	Godkjenning fra NSD.....	35
	Informasjonsskriv til deltakerne.....	36
	Samtykkeskjema.....	37

1 Innledning

Samisk kultur er helt sentral i norsk historie. Det samiske folk har urettmessig blitt undertrykt og assimilert, og dette er et interessant tema i nåværende medier. Artikkelen *Tromsø-russ i låt: «Vi puler damer, vi denger samer» har skapt* debatt rundt fordommer av samer. Tidligere sametingspresident Ailo Keskitalo sa; «... Slik ordbruk bygger opp under fordommer som mange oppfatter som hetsende og belastende å høre i en slik tekst. Det er trist og leit å høre slike formuleringer» (Holte 2016). Andre artikler har satt søkelyset på mobbing og vold mot samiske barn og ungdom på grunn av etnisitet (Lian 2016).

«Senest i 2012 ble en jente forsøkt påtent i Trondheim fordi hun var same, og tidligere denne måneden kunne en 17-åring fortelle at hun ble banket da debatten om Tromsø skulle inn i det samiske språkforvaltningsområdet sto på som verst. Dette kan vi ikke akseptere» (Thomsen 2016).

Årsaken til denne innledningen, er at jeg vil sette fokus på at samer som en heterogen gruppe som består av et spekter av forskjellige historier, dialekter, levesett og geografiske forskjeller. En del av den norske befolkningen er av den oppfatning at en same må drive med reindrift, ha kofte og kunne joike. Diskrimineringen skjer også innad i samiske miljøer, der retten til å kalle seg samisk er forbeholdt visse egenskaper (Sivertsen 2009). Ved å ta utgangspunkt i tre samiske unge kvinners forhold til friluftsliv, kan det gi kunnskap og forståelse for samisk identitet. Om mulig kan materialet mitt være et bidrag til tidligere forskning på unge samer i forhold til friluftsliv, identitet og kultur av Rafoss og Hines (2016), Sivertsen (2009) og Pedersen (2003).

Oppgaven består av fem deler. Første del presenterer tema og problemstilling. I del to skriver jeg om relevant litteratur og teori i forhold til friluftsliv, samisk kultur og identitet. Tredje del er en redegjørelse av metodikken som er brukt i studien. I den fjerde delen legger jeg frem resultatene av intervjuene og drøfter empirien i sammenheng med tidligere litteratur og teoretiske perspektiv som nevnes i del to. Avslutningsvis vil jeg konkludere og legge fram noen refleksjoner.

1.1 Problemstilling

Hva karakteriserer samiske, unge kvinners friluftsliv og hva har det å si for deres samiske identitet?

Jeg har valgt å dele opp problemstillingen for å kunne drøfte nærmere.

- I. Hvordan kommer forholdet til naturen til uttrykk gjennom *hva* de gjør og *hvordan* de gjør det? Hvordan skiller friluftslivet seg ut fra nåværende bosted og hjemstedet deres?
- II. Hvilke steder drar de til i naturen og hvilken betydning har de?
- III. Hva motiverer informantene til å drive med friluftsliv? Hva handler de ulike handlingene *egentlig* om?
- IV. Kan et personlig friluftsliv og naturforhold styrke den samiske identitetsfølelse?
- V. Hva har tradisjonell kunnskap å si for informantenes friluftsliv?

1.2 Bakgrunn for tema

Tidligere var samenes dagligliv sentrert rundt sesongbasert høsting og sanking, med en klar avgrensing av arbeid mellom kvinner og menn (Pedersen 2003). På grunn av urbanisering og globalisering, er tradisjonelle, små-skala-samfunn blitt til moderne, komplekse og globalt integrerte samfunn. Denne utviklingen impliserer at den sosiale organiseringen mellom kvinner og menn i forhold til arbeid og aktivitet i naturen, er endret.

«Naturområder som en gang var et sted for arbeid og livsopphold, er blitt transformert til arenaer for rekreasjon hvor meningen med naturen er mer symbolsk enn materiell. For det andre har en kombinasjon av lokale tradisjoner og globale trender vokst frem» (Pedersen 2003: 128).

Pedersen (1999 i Pedersen 2003) har identifisert tre kategorier av friluftslivsutøvere på bakgrunn av motiv og praksis. Mennesker med høsting og sanking som hovedmotiv, kan kalles *samlere*. *Vandrere* går på fot- og skiturer for helsemessige gevinster og for å ha meningsfull fritid i naturen. Den tredje gruppen er *spesialistene*, som laksefiskere, jaktfolk,

hundekjørere, skikjørere, kajakkpadlere og andre som søker utfordring, eventyr og adrenalin. I intervjuer av kvinner mellom 30-70 år gjort i 1990-1992, sa deltakerne som ble kategorisert som *samlere* at «Det har bare vært naturlig». *Vandrerne* «... fisker for å tenke» og de 'nye' spesialistene sa «Vi vill klare det!» (Pedersen 2003: 128). I denne oppgaven kan informantene mine kalles vandrere, etter som den vanligste aktiviteten er tur til fots eller på ski.

1.3 Begrepsavklaringer

Friluftsliv

I stortingsmeldingen for friluftsliv defineres begrepet som «*Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*» (Meld. St 18 (2015-2016) 2016: 10). I denne oppgaven definerer jeg friluftsliv som tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og høstingsaktiviteter. I tillegg har jeg inkludert bruk av snøskuter og noen treningsformer, som løping. Tradisjonelt friluftsliv omfatter her sykkeltur i terreng eller fjell, hundekjøring, fottur og skitur i skog, fjell og mark. Høstingsaktiviteter vil si jakt, isfiske, eggssanking, bærplukking, sanking av planter eller urter, fiske i elv, sjø eller innsjø (Rafoss & Hines 2016).

Identitet

Jeg forholder meg til begrepet identitet på samme måte som Tordsson (2010). Ordet identitet kommer fra latin "idem" og betyr "samme som". Det handler om tilhørighet til en gruppe, ide eller holdninger. Identitet er av sosial opprinnelse, formet av relasjoner til andre. Sivertsen (2009) har i tillegg forholdt seg til identitet som en relasjonell forståelse, som er foranderlig og prosessuell. Motsatsen er en essensialistisk forståelse av identitet som en medfødt og uforanderlig egenskap.

Kultur

Sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen (2010) definerer kultur som ferdigheter, oppfatninger og væremåter ervervet som medlem av et samfunn.

2 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere tidligere forskning på temaet samisk ungdom og identitet, og deltakelse i friluftslivet i Finnmark. Videre tar jeg opp nordsamiske begreper for natur og teori omkring urbefolkning og økologi. I tillegg forklarer jeg hva kulturendringer kan innebære, og ser på paralleller mellom natur og samisk identitet. Til slutt vil jeg kort beskrive hva som skiller det «tradisjonelle» og «moderne» friluftslivet fra hverandre.

2.1 Tidligere forskning

Sivertsen diskuterer i oppgaven *Samisk ungdom – mellom tradisjon og modernitet?* (2009) hvordan samiske ungdommer opplever sin kulturbakgrunn og hvordan samisk tilhørighet kan føre til spørsmål rundt identitet, i tillegg til hva det har å si for sosiale relasjoner. En av hovedproblemstillingene er «*Kan den etniske tilhørigheten eller de tradisjonelle verdiene komme i konflikt med det å være moderne ungdom?*» (Sivertsen 2009: 2). Empirien er basert på femten intervjuer av fem gutter og ti jenter i alderen 19-26 år, med ulik fordeling av norsk-samisk og svensk-samisk opphav. Å være samisk ungdom i dag kan være utfordrende og positivt på samme tid. Sivertsens informanter var reflekterte og bevisste rundt sin identitet, samisk kultur og historie, og sine relasjoner til andre samer og ikke-samer. «*Nettopp det å oppleves, fremstilles og behandles som kvalitativt forskjellige fra andre mennesker, er noe av det informantene fremhever som mest problematiske*» (Sivertsen 2009: 103). De unge samene en ambivalens til sin samiske tilknytning. På den ene siden er den angstpregnet og utfordrende. På den andre siden finner de styrke og er ressurs- og meningsfylt. De vektlegger og kommuniserer sin samiske identitet på forskjellige måter. Språket er viktig og tradisjonene er med på å forsterke en følelse av tilhørighet.

Rafoss og Hines (2016) har gjort studier av ungdom i Finnmark og bruk av ulike fritidsarenaer. Elleve videregående skoler fra Indre Finnmark, kystkommuner, Porsanger og fjordkommuner, var med i prosjektet. 1819 elever svarte på spørreundersøkelsen. De så variasjoner mellom samisk- og norsktalende ungdom, i tillegg til forskjeller basert på geografi. De har delt de fysiske aktivitetene inn i fire kategorier; treningsarena, friluftslivsarena, fritidsarena og hverdagsarena. Fiske i elv og fottur i fjell, skog og mark, er de mest utbredte aktivitetene. Funnene viser at samisktalende ungdom er jevnt over aktiv i det tradisjonelle friluftslivet i de ulike delene av fylket.

“*Samisktalende ungdom bruker i langt større grad enn norsk ungdom utmarka til høstingsaktiviteter. Det at forholdene er gode i nærområdet, og det er mye bær å finne, trekker flere samiske ungdommer ut. Guttene går på jakt og fisker både i elv og på isen, mens jentene sanker bær. Ungdom i Indre Finnmark og Porsanger driver mer med høstingsaktiviteter enn ungdom i andre deler av fylket*» (Rafoss & Hines, 2016: 23).

2.2 Nordsamiske natursyn

I Audhild Schanches artikkel "Meahcci - den samiske utmarka" (2001), beskriver hun begreper knyttet til friluftsliv og natur. *Meahcci* er et nordsamisk ord som kan oversettes til "ødemark, villmark eller utmark". Det omfavner mange forskjellige naturtyper som fjell, skog eller myr. I enkelte samiske dialekter er *luohtu* et selvstendig begrep, det vi på norsk kan kalle for villmark. *Meahcci* er det samme landskapet, men forbundet med ferdsel og bruk. Som regel er man i *meahcci* idét sivilisasjonen er utenfor øyets rekkevidde. «*Når du sier du skal til meahcci, da må du være borte minst en natt, ellers har du ikke vært i meahcci*» og «*Meahcci er aldri tom, det er helt sikkert. Det ligger i blodet at vi må til meahcci*» (Schanche i Andersen 2010: 166-167). I det *nære meahcci* ble det blant annet drevet hogst, sinking av brensel og vannbæring. Når det kommer til jakt, samles verbene fiske, jakte og fange under begrepet *bivdit*. *Bivdildit* er når man jakter eller fisker lenge.

Begrepet *báiki* assosieres med gården og nærområdet, men også en families spesifikke brukssteder, som *fiskebáiki* (ibid.). Gjennom språket ser man at naturen i større grad fungerer som et samisk kulturlandskap enn en øde villmark. Skillelinjene i de samiske uttrykkene avhenger av kontekst, gjøremål og synsvinkel (Schanche i Andersen 2010). Samiske bruksområder er ikke et uberørt naturlandskap, men bestemte lokaliteter som kan være boplasser og hellige steder forbundet med historier og hendelser. Eksempelvis steder som har vært beitelandskaper eller kalvingsplasser gjennom generasjoner. De nevnte begrepene representerer her et tradisjonelt syn på naturen, og noe av det samisk friluftsliv innebærer.

2.3 Generalisering av samisk kultur

Seurujärvi-Kari skriver i *Beivvi Mánát: Sami Roots and Modern Times* at samisk kultur vokser ut fra det forholdet med naturen som er uendret etter tusenvis av år (2000 i Valkonen & Valkonen 2010). Den globale miljø-diskursen ser på urbefolkninger til å inneha en egen spesiell økologisk visdom og en bærekraftig interaksjon med naturen. Men er dette en idyllisering og myte om urbefolkninger i dag? Det moderne samfunnet har en tendens til å

generalisere den samiske befolkningen, selv om de bor på helt forskjellige steder, har et eget språk eller dialekt, historie, yrker og perspektiver (ibid.).

For eksempel har sjøsamer og fjellsamer svært forskjellige levemåter, og fornorskningsprosessen påvirket kulturene i forskjellig grad. Valkonen forklarer at samisk kultur blir som mat på boks med merker, som forklarer komposisjonen av ingredienser og best-før-dato. Relasjonen med naturen må bli satt i historisk, sosial og lokal kontekst. Det er preget av individuelle erfaringer, slektskap, geografi og levebrød, i tillegg til endringene som har skjedd etter tusenvis av år. Det innebærer at den samiske kulturen ikke har en universell måte å forholde seg til naturen på. Allikevel mener Valkonen at naturforholdet er et viktig element i samisk identitet og skaper enhet mellom generasjoner (2010). Tradisjonelle samiske levemåter som fiske, småbruk og reindrift er tett bundet med naturen. Det har vært en del av hverdagen der livet er avhengig av årstidene og man må kjenne til hvor reinen går eller hvor de gode fiskestedene er.

2.4 Kulturendringer

Vi bærer kulturen med oss, i form av kulturelt skapte forestillinger om natur, og om hvordan en skal oppleve en tur (Tordsson 2010). Dette former selve opplevelsesverdenen til folk. I tillegg vurderer og internaliserer mottakere av kunnskapen og handlingsmåtene, og gjør dem til sine egne. Tordsson sier at friluftsliv er et kulturelt fenomen som har oppstått i en historisk situasjon og kan forklares med sosiale behov og interesser. Den sosiokulturelle konteksten er grunnlaget til friluftslivets funksjon i samfunnet. Mennesker blir sosialisert inn i ulike tradisjoner og versjoner av friluftsliv. Meningen og handlingsmønstrene i friluftslivet på en gitt tid blir dermed overført til neste generasjon (ibid.).

Kultur forandrer seg når personer eller grupper legger til nye erfaringer, holdninger og kunnskap til den etablerte fortolkningen og persepsjonen av kulturen. Revitalisering betyr oppblomstring av opprinnelige normer og riter som kanskje var mer eller mindre glemte. Deler av et samfunn kan følgelig bli sett på som mer eksotisk enn tidligere (Hylland Eriksen 2010). Kultur blir reproduisert og tilpasset menneskers livssituasjoner. Noen idealer for handling, forståelse og erfaring blir lagt til side, og andre blir tatt vare på. Kjell Olsen (2010) mener revitalisering av samisk kultur er basert på oppfatningen av kultur som tradisjonell og essensiell. Denne tankegangen har dype røtter i europeisk og norsk romantisme. I den offentlige sfære kan man se samisk identitet gjennom kulturell symbolisme. Tradisjonell

klesdrakt til visse anledninger, institusjonelle rammer i skoler og museer, og på arrangement for eksempel gjennom musikk.

2.5 Identitetspåvirkning

Studier av «by-samer» i Finland har vist at samisk identitet er bygd opp rundt språk, kultur og respekt for naturen (Lindgren 2000 i Valkonen & Valkonen 2010). Rollen av disse elementene varierer ut i fra fødested. Valkonens data viser at de som er født i den samiske regionen har språket som det viktigste kriteriet i sin tolkning av samisk identitet. For samer født utenfor den samiske regionen fant de ut at relasjonen med naturen er det viktigste. Et problem er at en forkjærlighet for naturen ikke er etnisk betinget og slik tilhørighet kan være lite synlig for andre (Olsen 2010). Dette aspektet kan sees i lys av stereotypiske framstillinger av samer. Det har påvirket samisk identitet til en utelatende personlig følelse, individuell opplevelse og private symboler (ibid.)

Kajsa Kemi Gjerpe (2013) skriver om urban samisk identitet og setter søkelyset på viktigheten av tilhørighet til sted og familie, bruk av kulturelle symboler og språk. Nærhet til naturen blir bare nevnt i sammenheng med savn til hjembygda. Det foreligger mest empiri om klessplagg og doudji (samisk håndverk) som identitetsuttrykk. Videre er språk, musikk og feiring av nasjonaldager sentralt, i tillegg til kontakt med familie og slekt. I studie av ungdom i Nord-Norge gjort av Kirsti Pedersen, beskrev elever fra videregående deres personlige forhold til naturen. Hundrevis av 16- til 19-åringer skrev tekster om hva arktisk natur betyr for dem i dagliglivet, og hva det har å si for valg av framtidig utdanning og bosted.

2.6 Tradisjonelt versus moderne friluftsliv

Begrepet friluftsliv oppsto i Norge under industrialiseringen da arbeidere fikk rettsbestemte ferier og fri i helger (Meld. St.18 2016-2016). «Byens friluftsliv» ble skapt. Motsetningen til dette var «bygdas friluftsliv» som var:

«... rettet mot nyttige ærender som jakt, fiske, høsting, sanking, håndverk. Byens friluftsliv kjennetegnes av at turen er sitt eget formål. En kan drive friluftsliv ene og alene for opplevelsens skyld» (Godal i Tordsson 2010: 55).

I Stortingsmelding for Friluftsliv (Meld. St.18 2016-2016) forplikter regjeringen seg til å beskytte det tradisjonelle «bygde-friluftslivet», samtidig som de vil åpne opp for nye, «moderne» friluftslivsaktiviteter, deriblant aktiviteter som elvekajakk og paragliding.

3 Metode

I dette kapitlet vil gjøre rede for metodiske valg jeg har tatt. Jeg vil gjøre rede for studiens forskningsdesign, rammer og avgrensninger for problemstillingen, og kriterier og rekruttering av deltakere. Videre vil jeg forklare kort om intervjuguidens oppbygging og analysemetoder av datamaterialet. Til slutt vil jeg drøfte hvilke etiske hensyn man må ta, forklare rollen som forsker, i tillegg til å vurdere validitet og svakheter i min studie.

3.1 Forskningsdesign

Jeg har intervjuet samiske unge kvinner tidlig i 20-årene fra Øst-Finnmark og Troms. Jeg har brukt semi-strukturert dybdeintervju som forskningsmetode. Ved dybdeintervju ønsker man å utforske følelser, erfaringer og opplevelser fra menneskers liv. Et semi-strukturert intervju kan defineres som *«et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene»* (Kvale 2001:13). Her er spørsmålene utformet på forhånd og rekkefølgen er i stor grad fastlagt. Allikevel er det åpenhet for improvisasjon med oppfølgingsspørsmål. I tillegg er det viktig å være fleksibel og kunne endre på rekkefølgen hvis nødvendig. Ved å ikke ha for stramme rammer, kunne jeg få frem kunnskap som jeg ellers ikke ville fått gjennom et utdelt spørreskjema (Krumsvik 2013). Relativt strukturert metode benyttes når sammenligninger er viktig (Kvale 2001). I mitt tilfelle ønsker jeg å se etter likheter og forskjeller i informantenes menings- og atferdsmønster.

Kvalitativ forskning karakteriseres av improvisasjon og fleksibilitet med funksjon å utforske særegne intensjoner og holdninger (Kvale & Brinkmann 2015). Den kvalitative kunnskapen man får, kan gi nye synsvinkler og teorier for det aktuelle tema. Resultatene av en kvalitativ forskning er preget av en person- og kontekstavhengighet (Holter & Kalleberg 1996). Verdier, normer og atferd ligger til grunn for deres holdninger til problemstillingen. Svarene hos informantene vil være preget av det sosiale samspillet de deltar i gjennom forskjellige arenaer i samfunnet (Kvale & Brinkmann 2015). Dialog og språkbruk er viktig. Derfor har jeg brukt forståelige ord og uttrykk i utarbeidelsen av intervjuguiden. Spørsmålene skal være åpne, ikke ledende. Hensikten er å få fram refleksjoner av mest mulig nyanser. Slik kan jeg få forståelse for den innsamlede informasjonen, snarere enn en forklaring (Kvale 2001).

3.2 Rammer og avgrensninger

Utvalget av informanter ble tidlig avgrenset til å være mellom 18-25 år med nordsamisk opprinnelse fra Finnmark og Troms. På grunn av geografisk avstand og ressurser ble det valgt å gjennomføre videosamtaler på Skype. Under datainnsamlingen brukte jeg lydopptaker, og personinformasjon er beskyttet av anonymitet. Studien er avgrenset til kvinner i tidlig 20-årene av den grunn av at rekruttering av menn var vanskelig. Kjønnssdimensjonen i arbeidet var ikke intensjonelt, det var ikke som mål å ha bare kvinner. Hvis studien hadde inkludert menn, kunne svarene vært mer differensiert. Dette betyr en sterk skjevhet i materialet og at studien derfor ikke kan si noe om menns forhold til friluftsliv.

3.3 Kriterier og rekruttering

Jeg har kommet i kontakt med informantene delvis å bruke egne kontakter og delvis ved offentlig publisering i sosiale medier. I begynnelsen tok jeg kontakt med kontakter til venner og bekjente, den såkalte «snøballeffekten». Men det var liten respons. Jeg fikk heller ikke svar via e-post da jeg ønsket å opprette kontakt til samiske utdanningsinstitusjoner. Følgelig endret jeg metode og søkte etter informanter på Facebook-sidene til samiske organisasjoner og samiske miljø i ulike byer i Norge. Tre jenter i begynnelsen av 20-årene tok kontakt. Samisk identitet er et personlig tema og derfor er informantene anonymisert. Av den grunn vil jeg omtale dem med fiktive, tilfeldig utvalgte norske navn.

«Mari» og «Siri» er begge fra et tettsted i Øst-Finnmark og har samisk som andrespråk. Etter ungdomsskolen flyttet begge for å ta videregående utdanning forskjellige steder i Nord-Norge. Nå er de studenter ved universitet i to ulike byer i Norge. Mari er glad i å gå på topturer til fots, skiturer, fiske og generelt å være på tur med familie og venner. Hun er politisk aktiv i et samisk parti. Siri skiller seg ut ved å ha jaktprøven og har barndomshjemmet sitt i ei bygd med bare 20 innbyggere. «Inga» har samisk mor fra Indre Finnmark som flyttet sørover som 15-åring. Moren snakker ikke samisk og Inga har vokst opp rett utenfor en by i Troms. Inga har alltid vært interessert i samisk historie og har arvet samekofte som hun bruker på kulturelle arrangement og feiringer. Da hun vokste opp dro hun med familien på relativt lange ski- eller gåturer fra hytte til hytte. På sommeren bruker hun å dra på overnattingsturer og liker bratte fjellturer.

3.4 Intervjuguide og analysemetoder

Intervjuguiden (se vedlegg nr.1) består av tre tema; forhold til friluftsliv, stedets betydning og refleksjoner til identitet. Først spurte jeg informantene om bakgrunnsinformasjon som fødested, bosted, foreldrenes opphav og utøvelse av samisk identitet. Rekkefølgen av spørsmålene som fulgte var avhengig av hva som ble sagt, slik at det ble en naturlig overgang. Noen eksempler på spørsmålene er; «*Hva anser du som friluftslivsaktiviteter?*», «*Hvor ofte er du i naturen?*», «*Hvilket sted drar du vanligvis til når vil være i naturen?*», «*Hvor viktig er naturen for din samiske identitet, sammenlignet med språk og andre faktorer?*».

Jeg har brukt flere analysemetoder som gir intersubjektivitet til leseren.

Meningskonsentrering er når man har flere sitat som forteller omtrent det samme. Jeg har tolket empiri med relevant teori som utgangspunkt. *Meningsgenerering* gjennom ad-hoc-analyser er en rekke ulike analyseformer basert på sunn fornuft for å få frem materialets betydning (Kvale 2001). Videre benytter jeg meg av *narrativ framstilling* av empiri som gjengir intervjupersoners utsagn. En narrativ tilnærming er som en historiefortelling (Kvale & Brinkmann 2016).

3.5 Etske hensyn

Å ta etiske hensyn vil si å ha en rettferdig gjennomføring og å behandle de involverte med respekt (Severinsen 2014). Jeg har meldt inn forskningsprosjektet til NSD (se vedlegg nr. 2). Årsakene er at datamaterialet fra intervjuene inneholder personlige opplysninger som navn og bosted. Videre deler deltakerne personlig informasjon som kan være sensitiv.

Forskningsmaterialet er lagret med passord på datamaskin og intervjupersonene er anonyme. Etske utfordringer kan være knyttet til identitet og etnisitet (Gjerpe 2013), spesielt med tanke på marginaliseringen som har foregått lenge av det samiske folk. For å løse dette på en forsvarlig måte, har jeg etterstrebet å formulere spørsmålene på en måte som ikke er generaliserende eller dømmende. I prosjektet mitt har jeg ønsket å være nøytral og skape rom til å dele personlige meninger.

3.6 Forskerrollen

Jeg er selv fra Tromsø og har samisk slekt med opprinnelse fra Maze i Indre Finnmark og svensk Karesuando. Det kan være en fordel å ha visse forforståelser på plass, men samtidig er jeg klar over at min innside-posisjon kan påvirke analysen. Når man er på innsiden av det man forsker på, er det et konstant behov for refleksivitet (Gjerpe 2013). Å forske på det nære kan både være en døråpner og en dør-lukker. Informanten kan bli mer avslappet og snakke

mer åpent hvis intervjueren har samme bakgrunn (ibid.). Motsatt kan det påvirke det innsamlede datamaterialet på en negativ måte. Med Sivertsens ord «... *det å være same (er) verken ensbetydende med at man vet alt om samiske forhold, eller er kjent med alle samiske miljøer. Slik er det også for min del*» (2009: 10). Det er viktig å være kritisk til egen prosessering av datamaterialet, slik at analysen blir utført med respekt og ydmykhet. Min måte å tolke svarene på, er bare en av mange mulige fortolkninger (Kvale 2001)

3.7 Svakheter ved studien og validitet

Hvorvidt kan funnene være generaliserbare? Utvalget av informanter er få og ensidig. Både jeg og deltakerne er lik i alder, bakgrunn og interesser. Det har vært vanskelig å kunne etablere en slags form for indikator i arbeid med abstrakte fenomener som identitet og personlig naturforhold. Allikevel forespeiler resultatene en viss grad av *indre validitet* når det kommer til hvordan samiske jenter kan oppleve friluftslivet. Om mulig kan dette være en *naturalistisk generalisering* basert på personlige erfaringer som «*uttrykkes i ord, og dermed gå fra å være stilltiende kunnskap til å være eksplisitt og konkret*» (Kvale 2001: 161).

Studien er ikke av ytre validitet og kan ikke trekke gyldige slutninger om friluftsliv og samisk identitet. At intervjuene foregikk gjennom videosamtaler kan være en svakhet ved studien. Det kan være uvant, kunstig og upersonlig slik at samtalen ikke blir av like stor kvalitet som i et fysisk møte med hverandre. Egen fremtreden er også under samhandling med deltakerne, som er kritisk for resultatet. Intervjuet må gjennomføres på en måte uten pre-konstruere forventninger til intervjupersonene.

4 Resultat og diskusjon

Kapittelet består av fem deler. Del 1-5 tar for seg del-problemstillingene som beskrevet innledningsvis. Jeg vil se på hvordan forholdet til naturen til kommer til uttrykk gjennom hva de gjør og hvordan de gjør det. Hvilke steder drar de til og hvilken betydning har de? Foretrekker informantene friluftslivet i byen eller på hjemstedet, og hva er forskjellene? Videre belyser jeg motivasjon til friluftsliv og hvordan de konkrete handlingene kan tolkes. I tillegg ville jeg se på hvordan den enkelte kommuniserer sin samiske identitet og i hvilken grad det skjer gjennom friluftsliv. Deretter vil jeg drøfte hva samisk tradisjonell kunnskap har å si for friluftslivet. Gjennom å se på disse temaene kan jeg på en god måte diskutere hva som karakteriserer samiske, unge kvinners friluftsliv.

4.1 Aktivitetsmønster

- I. Hvordan kommer forholdet til naturen til uttrykk gjennom *hva* de gjør og *hvordan* de gjør det?

«Hvis man ser på begrepet friluftsliv ut i fra ordene, «fri luft», tenker jeg det vil si å dra i naturen ut av byen, bygda, vekk i fra vei og støy - såpass at man får den roen. Holder ikke med en park da. Alt i fra korte til lange turer, inneholder mange aktiviteter» (Siri).

Alle tre informantene definerte friluftsliv temmelig likt. Aktiviteter fra å tenne bål, fottur, skitur, til fiske og jakt, bærplukking, telt- og hyttetur. Hovedsakelig utøvde informantene for det meste et tradisjonelt friluftsliv. På vinteren bruker de langrenn- eller fjellski. Ingen av informantene har spesialisert seg i en ekstremsport, men noen har vært innom klatring og sykling. Jentene fra Øst-Finnmark har flest likhetstrekk når det kommer til friluftslivsvaner. De bor i nærheten av vidde, skog og fjord. Både Mari og Siri fisker, går jevnlig tur og plukker bær. Når de to jentene er hjemme drar de i utmarka minst en gang i uka. De fisker både i fjord, elv, i fiskevann og på isen. Familiene har egne gammer, i tillegg til å bruke lavvu på tur. På vinteren kjører Siri og familien med snøskuter så langt løypene går, deretter skifter de til ski med pulk og har med seg lavvu.

«Friluftsliv er alt som er lavterskel, som å tenne bål... Bare det å være ute i naturen. Men det jeg tenker mest på er tur i fjellet. Fjellturer, hytteturer, teltturer» (Inga).

Informantene representerer et typisk bilde om naturtilhørighet blant samer. Dette samsvarer med funnene Rafoss og Hines (2016) har gjort om at ungdom i Finnmark deltar hyppigere i det tradisjonelle friluftslivet, spesielt når det kommer til høstingsaktiviteter.

Forskjeller mellom nåværende bosted og hjemstedet

Mari forteller om forskjellene på hjemstedet og i studiebyen som legger rammer for hennes måte å drive friluftsliv på;

"Jeg har mine steder jeg liker å være og vi har våre ting vi liker å gjøre. Jeg kjenner naturen der og vet hvor man skal gå på ski og vet hvor man skal sykle. Der kan jeg friluftslivet. Mens i (x by) kjente jeg ikke naturen i det hele tatt. Og så er det mye mer fjell. Så man må være ute i naturen på en annen måte" (Mari).

En grunn til at Mari opplever to forskjellige måter å drive friluftsliv på, er fordi friluftsliv oppstår i en historisk situasjon og bærer med seg meningsdimensjoner tatt opp fra tidligere perioder (Tordsson 2010). Den får sin mening i en sosial og kulturell kontekst.

«Dette innebærer at det etter hvert blir utviklet bestemte mønstre, forbilder og idealer for å handle, forstå, erfare. Disse skiller seg fra område til område, fra gruppe til gruppe, fra delkultur til delkultur. Det blir utviklet ulike tradisjoner, stiler, måter å drive friluftsliv på» (Tordsson 2010: 65).

På hjemstedet er handlingsmønstrene annerledes enn i byen. I byen liker Mari å gå bratte fjellturer og påpeker at jo «luftigere» turen er, jo bedre. Videre har hun deltatt på utendørs klatrekurs. To av informantene påpeker ulempen ved ikke å ha bil for å kjøre dit de vil. Den «ville» naturen blir fort utilgjengelig. Når Inga er hjemme på ferier får hun gått på tur flere ganger i uka. Av og til benytter hun seg av bymarka. «Jeg har tatt meg tid til noen helgeturer med studentgrupper, men det tar som regel hele helga siden man må kjøre ut til distriktene for å komme til fjellene» (Inga).

Fordelen med Siris studie, er at de har noe av feltarbeidet ute i naturen. På den andre siden er det uvant med mye barskog og turstier der man alltid møter på folk. «En ulempe er at det er så mange grunneiere som har naturområder, så det er ikke bare å dra og fiske i et vann» (Siri). Allikevel benytter hun seg av naturområdene på studiestedet. De første to ukene bodde hun i telt. Når jentene drar hjem i ferier, blir det tid til lengre turer med overnatting. På

studiestedet sitt må de utøve friluftslivet på andre måter og alle tre uttrykket at de savner det vante landskapet hjemme.

4.2 Stedets betydning

II. Hvilke steder i naturen drar de til og hvilken betydning har de?

«På hytta har vi kun et solcellepanel og ved gammen har vi ikke telefondekning, bare en radio som går på batteri. Så man blir litt fjern fra verden og får seg en pause. Jeg liker meg veldig godt der» (Siri).

Alle tre hadde enten en hytte eller gamme som de kunne dra til med familien og hadde gode minner forbundet med stedet. Nærområdene blir flittig brukt, slik som fiskevann og bålplasser. Slik Schance (2010) skriver, assosieres det samiske ordet báiki med spesifikke brukssteder i naturen og kan fungere som et spiskammers. For eksempel fungerer ei myr med bær som en báiki og Maris fiskevann kan kalles fiskebáiki. Favorittstedet til Mari er gammen deres. Hun drar dit både sommer- og vinterstid med familie eller venner. Den ligger omtrent en mil fra farens barndomshjem og det er nært til havet, samtidig som det er fiskevann i nærheten. I tillegg har de en badstu-gamme og en liten elv med en kulp. Hun kaller stedene for *«Kjente, kjære områder. Skikkelig paradys»*. Opplevelsene knyttet til stedet er noen av hennes beste minner. Familien på farssiden har hatt gamme der i noen hundre år, men den nåværende gammen er ganske ny. Steder som har spor av forfedre eller får goder fra naturen, gir en følelse av tilhørighet.

Inga bor i Troms og synes hun er heldig som kan komme seg opp på fjellet eller gå i fjæra, rett i fra hjemmet sitt. Hun liker de turene som går over skoggrensa slik at man får utsikt over sundet og fjellene. Da de var små dro familien til andre steder som ikke var så bratt.

«På hytta hadde vi en enkel bål plass vi brukte å dra til. Da jeg ble større innså jeg hvor kort det egentlig var dit. Eller så var det å dra til tyttebærsletta. To sånne holdepunkt» (Inga).

«Tyttbærsletta» er ladet av fortellinger med følelseskvatiteter og symbolverdier. Der har Inga erfart gode, trygge stunder med familien og fått sanseopplevelser i naturen. Studien til Gjerpe viser til like tendenser. En av informantene forteller at familiens hytte bringer opp minner og historier som gjenfortelles. Selv om hun også forteller historier i byen er de fenomenologiske faktorene i naturen av mer verdi.

«Det har med å gjenskape en følelse. Det gjenskaper et bilde. Og ofte forskjellige lukter også. ... Det er i det øyeblikket når du gjør noe relatert til historien, det er da du deler den» (Hanna i Gjerpe 2013: 61, min oversettelse fra engelsk).

Tilknytning til regionen

Mari at hun savner den stabile snøen og den tørre lufta i Finnmark. De andre intervjuobjektene uttrykker og at kvalitetene i naturen på hjemstedet er viktig for dem. Forkjærligheten til landskapet og klimaet, tyder på identifisering med regionen. Dette er noe som gjør dem unik og kommer særlig til uttrykk når de drar ut av Nord-Norge i møtet med andre som ikke har den samme tilknytningen og erfaringene. *«Vi er så heldige som bor her oppe. Med både de iskalde vinterdagene og midnattssola. Det er ikke mange steder i verden som har det» (Mari).*

«Det er det (naturen) jeg savner mest. Så kan jeg jo savne venner og familie innimellom. Men de treffer jeg jo og kan snakke med. Så det er mer at jeg kan savne det nordnorske. Lyset og fjellene, kontrastene. Men det er mer som et sånn nostalgisk savn, mer enn et desperat behov for å komme tilbake» (Inga).

I Pedersens studie av nordnorsk ungdom, hadde informantene de samme meningene som mine intervjuobjekter. *"... mange av de unge jentene uttrykket en lengsel etter, og kjærlighet for, lokale naturområder som ble sett på som 'veldig spesiell sammenlignet med naturtyper andre steder'" (Pedersen 2003: 137, min oversettelse fra engelsk).* Altså er Mari, Siri og Ingas måte å gjøre friluftsliv på, karakterisert av regionens egenart. Klima- og Miljødepartementet (Meld. St.18 (2016-2016) 2016) vedkjenner hvor viktig kyst-, skogs- og fjellfriluftsliv er. De vil fortsette tilretteleggingen på grunnlag av funksjonen det har for menneskers trivsel, identitet og forankring.

4.3 Motivasjon for friluftsliv

III. Hva motiverer informantene til å drive med friluftsliv? Hva handler de ulike handlingene *egentlig* om?

Den viktigste grunnen til at informantene ville være ute i naturen var på grunn av roen og freden de får, i tillegg til å gjøre noe meningsfylt sammen med andre.

«På denne måten kan man også komme i nærmere kontakt med seg selv, og denne kroppsliggjøringen og følelsene det gir kan være sentrale aspekt ved de estetiske

opplevelsene av natur. Tendensen til et økt behov for «villmark» kan også utrykke et grunnleggende skifte fra materialistiske verdier til en større bevissthet om hva som gir livskvalitet Pedersen 2003: 126-127).

Naturen taler til mennesket gjennom uttrykk som farger, stemninger og vær som kan føles på kroppen (Tordsson 2010). Det er en åpen tiltale og kan være «Fjellets mektighet, viddas vidde, skogens stillhet, elvas lekenhet og stjernehimmelens alvor... » (Tordsson 2010: 208).

«For meg er det godt for kropp og hode. Man får en pause, løftet blikket og se langt, får nydelige naturopplevelser. Man konsentrerer seg om der og da, i stedet for å tenke på mye annet» (Mari).

Maris motivasjon til å drive med friluftsliv er delvis det filosofiske, mentale aspektet og delvis de fysiske gevinstene. På den andre siden liker hun den gode treningen man får på en bratt fjelltur. Samtidig er motivet for å dra på tur situasjonsbestemt. Hvis hun plukker bær er det som regel på grunn av nytteverdien, mens når hun fisker med familien er det naturopplevelsen og det sosiale i sentrum. Mennesket skaper og søker mening i naturens iboende egenskaper. Vi velger selv hva som skal være i fokus, for- og bakgrunnskontekst (Tordsson 2010).

«På den ene siden kommer landskapet oss i møte. På den andre prosesserer vi naturen gjennom sansing, fortolkning og kroppsliggjort handling, integrert i ett og det samme» (Tordsson 2010: 300).

Ingas viktigste grunn til å drive med friluftsliv, er det gode følelsene hun kjenner på når hun er ute. Faren hennes har alltid fokusert på at man skal hygge seg i naturen. Dermed ser hun på det som et pusterom. Man kan gå i sitt eget tempo og få være i sine egne tanker. Hun synes livet blir enklere i naturen og en slipper å være omringet av mennesker og gjøremål.

«I fjor vinter møtte jeg litt veggen i forhold til motivasjon og trivsel, og da tenkte jeg: hva er det jeg liker å gjøre? Jo jeg vet jo at jeg trives veldig godt når jeg er i fjellet. Så da ble jeg med på en tur. Og selv om vi gikk oss bort og måtte bryte oss inn i ei bu og det var snøstorm var det så deilig å være ute! Selv om vi gikk i snøføyken og brukte syv timer på fem kilometer på ski, så var det helt fantastisk. Da kom jeg tilbake med ny giv og ny glød» (Inga).

På skituren erfarer Inga spenning og utfordring. Det er tydelig at opplevelsene skaper trivsel og glede, og er viktig for livskvaliteten. De andre jentene har lignende synspunkt. Rekreasjon og kontemplasjon er i fokus, i tillegg til fysiske gevinster. Siri verdsetter alle funksjonene ved friluftsliv, uansett hvor forskjellig turene er. Hun motiveres både av fysiske og mentale faktorer, i tillegg til nytteverdien av det tradisjonelle friluftslivet. Når hun ikke har fått vært ute i naturen på en liten stund, kan hun bli "værsyk". *"Jeg ser mye lysere på ting når jeg får luftet hodet"* (Siri). Å ha et mål med turen er en drivkraft. For eksempel å jogge rundt et vann eller gå på ski til en topp. I ungdomstiden satset Siri på skiskyting og dermed er hun den av jentene som trener mest. Videre må jakthundene trenes jevnlig og hun gjør aktiviteter som jakt, fiske og plukking av bær. I tillegg har hun en sommerjobb der hun får vært ute hele tiden. Jentenes fortellinger sier noe om utbyttene man får av å være i naturen.

"En rekke undersøkelser, fra forskjellige land, viser at lek, ferdsel og opphold i natur har meget stor verdi for barn og unges utvikling. De positive effektene omfatter blant annet opplevelse av tilhørighet og personlig identitet, bedret konsentrasjonsevne, bedret refleksjonene og positive effekter på sosial samhandling, og utvikling av følelser og fantasi" (Meld. St.18 (2015-2016) 2016: 16).

4.4 Friluftsliv og samisk identitet

IV. Kan et personlig friluftsliv og naturforhold styrke den samiske identitetsfølelse?

Pedersen mener at *«Kvinner kan ta på seg forskjellige friluftslivs-roller, for eksempel i jakt, hundekjøring eller klatring. ... Videre trenger ikke disse rollene nødvendigvis å bli en stor del av deres egen identitet. En dyp selvforståelse og bevissthet omkring egne ferdigheter i friluftslivet, kan bare bli formet av sterk motivasjon og følelse av egenverdi, langvarig involvering, og gjentakende erfaringer i naturen. Det krever hardt arbeid og et nettverk av «natur-elskende» slektninger og venner» (Pedersen 2003: 141, min oversettelse fra engelsk).*

Inga tror at hennes samiske identitet hovedsakelig blir formet ved å lære om sin bakgrunn og å uttrykke seg gjennom symboler. På spørsmål om friluftslivet er viktig for identitetsfølelsen svarer hun;

«Jeg tror egentlig ikke det. I hvert fall ikke direkte. Jeg har alltid vært glad i historie. Jeg synes det er en veldig fin tanke at man samler bær og sånn til vinteren for å kunne

overleve. Sånn sett har det jo og vært veldig fint å gjøre noe tradisjonelt som samene gjorde. Om det da er å tenne bål som dem eller å være ute. Jeg tror ikke det har spilt en så stor rolle. Men det er sånne små dråper som for eksempel å bruke reinskinn som sitteunderlag. Da er jeg helt sikker på at mamma og pappa har fortalt hvordan samene bruker hele dyret når de slakter en rein. Vi har sett på reinsanking når de skulle føre dem ned fra sommerbeite, og sett på hvordan de håndterer reinen og da kommer fram historier» (Inga).

Likevel påpeker hun at naturen kanskje er av større verdi i livet enn hun er klar over selv. Særlig med sammenligning av andre som ikke er vokst opp i en by og kjenner på de samme følelsene. Mari på sin side prioriterer aktiviteter i naturen, men dette året kommer jobb og studier i første rekke. Følgelig utøver hun friluftsliv i helger og ferier. Hun synes samiske tradisjoner, som det å høste fra naturen, er sentralt i sitt naturforhold. I forhold til hvilken rolle det har for identitetsfølelsen sin, er hun ikke sikker på.

«Det er så forskjellig. Det å være i naturen og gjøre fysisk aktiviteter er viktig for meg som person. Det gjør meg lykkelig, glad og frisk slik at jeg har det godt. Å bruke det samiske språket og å være i et miljø går på det sosiale og gjør at jeg føler meg inkludert. Så det er vanskelig å sette noe over det andre» (Mari).

Allikevel er hun sikker på at friluftslivet er en stor del av livet og «går inn alt». Mari alltid hatt en sterk samisk tilhørighet. Hun påpeker at hennes identitet i studiebyen blir tydelig når hun snakker samisk med venner eller medstudenter, i tillegg til å gå med kofte til forskjellige møter og arrangement.

Kulturelle symboler

For Ingas mor var det komplisert å være halvt samisk og halvt norsk. De snakket ikke samisk hjemme og hennes egen mor delte ikke så mye om egen oppvekst, på grunn av sterk assimilering. Da hun var tenåring flyttet hun sørover og hadde en periode der hun ikke forholdte seg særlig til den nordnorske identiteten. I ettertid har hun omfavnet kulturen ved å bruke smykker og å oppmuntre døtrene til å gå med kofte. Dette har påvirket Ingas egen samiske identitetsutvikling. Historiene og fortellingene fra moren har vært en drivkraft. «Jeg tror vår generasjon har såpass avstand til all den skammen som ble påført, at vi kan ta det opp uten å kjenne på så mye stigma og onde følelser» (Inga). For hennes del er det knyttet til noe spennende som hun har lyst å lære noe mer om. Kofta bærer hun stolt på tilstelninger som

den samiske eller norske nasjonaldagen. Sist februar tok hun initiativ til å markere samefolkets dag på universitetet med flyers, samiske flagg og spesial-brygget øl med tyttebær. Litteratur av Gjerpe (2013) bekrefter tendensen til bruk av samiske symboler som identitetsuttrykk. Å ha på seg samiske skjerf, armbånd, smykker eller søljer kan kommunisere identitet ut til andre.

«Den tradisjonelle klesdrakten gákti (samekofte) er et viktig samisk symbol. Å ha på seg gákti er et viktig aspekt av informantenes identitet på et individuelt nivå. Det er også en måte å vise at man hører til innenfor de etniske grensene, både for andre samer og ikke-samer» (Gjerpe 2013: 68).

Friluftsliv er også et kulturelt symbol. Det er et nasjonalsymbol for Norge og uttrykkes blant annet gjennom ski, selbuvotter og bilder av fjell- og fjord. Det er «trendy» å like friluftsliv og mange framstiller seg selv som en aktiv person i naturen ved å friluftslivsklær og utstyr. Et «friluftslivs-image» bygges ofte opp gjennom bilder av seg selv på sosiale medier, der man står på en spektakulær fjelltopp eller kjører ned på ski. På Facebook portretterer noen seg med elementer fra både friluftsliv og samiske kulturelle symboler. Et eksempel på et profilbilde er en gutt med kofte som står siden av en rein i et snølandskap. Det samme gjelder på et bilde av ei jente med samisk reinskinnslue på en snøskuter ved siden av ei hytte, eller en mann som skuer utover vidda med kikkert og jaktskjorte på.

«Samiske kulturuttrykk er i dag en naturlig del av det moderne kunstfelt der disse kulturuttrykkene fremstår som samtidige og ikke som en kulturarv plassert i fortiden. Det samme gjelder for hvordan samer representeres i et moderne friluftsliv». (Olsen 2008: 35)

Distinkte symboler på friluftsliv kan være en viktig stadfestelse av identiteten. På den andre siden mener Pedersen at

«kvinnens identitet i relasjon til friluftsliv (‘outdoor recreation and adventure’) kan ikke sammenlignes med å fylle en handlekurv. Eksplisitte symboler, som en fiskestang, en spesiell ryggsekk eller et helgekurs, kan aldri erstatte genuine personlige erfaringer» (Pedersen 2003: 141).

Språk, sosialt miljø og slektskap

Inga føler på en styrke når hun kommer i kontakt med andre samer. Det kan forklares gjennom identitetens sosial opprinnelse som er formet av relasjoner til andre mennesker. Det vil si tilhørighet til en gruppe, en ide eller holdninger (Tordsson 2010). Familiemedlemmer deler som regel grunnleggende normer og holdninger, interesser og hensikter. *Selvet* utvikler seg i samspillet med deres *signifikante andre*, og gruppenormer og holdninger blir ført videre (ibid.). Mari setter stor pris på å være i naturen med familie og venner. I påska møtes hele slekta på morssiden på familiehytta. Da kommer folk fra fjern og nær kjørende på snøskuter, inkludert tre- og firmenninger. Etnisk identitet er avhengig av slektskap og opphav (Bjørklund 2016 i Rafoss & Hines 2016) og empiri fra Gjerpes studie bekrefter dette.

«Familien min er de som har gjort meg til den jeg er i dag. Jeg føler meg sikker på min samiske identitet, takket være familien min. Vi er en samisk familie hvor kulturen er en naturlig del av oss, og synlig på alle måter» (Julie i Gjerpe 2013: 67).

Sterke slekt- og familieband kan være en årsak til at ungdom i Finnmark setter mer pris på tradisjonelle friluftslivsaktiviteter enn andre steder. *«Så lenge jeg husker har vi alltid vært ute i naturen. Det er en del av det man gjør samme som familie» (Mari).* De samme meningsmønstrene gjentar seg hos Siri. De er på fjellet i hele påska og gjør friluftslivsaktiviteter som isfiske, skigåing og trening av jakthundene. Uansett årstid foretrekker hun å gå på tur med flere, i det minste en av hundene. Det er tydelig at friluftsliv er en arena for sosial omgang og at jentene tar vare på familietradisjoner, samtidig som de tilpasser aktivitetene til sin nåværende samtid og personlige livsstil. Mari har blant annet tilbrakt kvelder i gammen med venner, der de har spilt spill og drukket vin. Her kan vi se hvordan individer internaliserer lærte handlingsmåter og normer, og legger dem til grunn for egne atferdsmønstre (Tordsson 2010). Siri liker å fortelle om samiske tradisjoner og fortellinger som myter, til andre venner. Hun savner den sosiale kulturen på hjemstedet, til og med det å høre samisk på butikken.

«Alt er viktig, men spesielt språket siden jeg jobber med det hele tiden. Jeg er veldig motivert i å lære meg samisk, selv om det går sakte når jeg bor borte. Jeg blir så glad når jeg møter andre fra Finnmark på studiestedet» (Siri).

4.5 Tradisjonell kunnskap og modernitet

V. Hva har tradisjonell kunnskap å si for informantenes friluftsliv?

I forhold til samisk identitet spurte jeg på hvilken måte samisk kultur var blitt videreformidlet fra familien til dem selv. For informanten med én samisk forelder, var det mest gjennom fortellinger om besteforeldrene og morens oppvekst i Karasjok. De andre to har samisk som andrespråk og har et tett forhold til samiske tradisjoner og miljø. *"Deler av den kunnskapen er fortsatt levende i vår tids friluftsliv"* (Olsen 2008: 58). Informasjonen fra intervjuene kan si noe om hvorfor friluftsliv er viktig moderniseringen av det samiske.

"Bare i samspill med fri natur kan vi helt og fullt leve ut vår egenart. Her får vi bruke kroppen vår allsidig, vi får utløp for drifter og spontane impulser. Når industrialiseringen har frarøvet oss nærheten til naturen i det daglige, søker vi oss på fritiden spontant tilbake til vår opprinnelse. Vi gjenopptar ferdigheter og utfoldelsesformer fra vår slekts barndom: vandrer i terreng, svømmer, klatrer, jakter, fisker, høster, bruker enkle redskaper og tenner opp bål" (Tordsson 2010: 24).

Maris foreldre har alltid tatt henne med ut i naturen og lært henne ting som å tenne bål og fiske. Gjennom omgang og lek har hun lært naturen å kjenne og blitt glad i den. Hennes «signifikante andre» har påvirket hennes verdier, holdninger og måter å forholde seg på i naturen (Tordsson 2010). Hun har blitt kjent med områdene rundt families gamle og hvordan naturen har blitt brukt. Mari har blitt fortalt om gamle jaktmetoder og høsting som ikke er lov lenger, blant annet bruk av torv til brensel, rypesnarer og garnfiske i ferskvann. Inga på sin side har alltid vært glad i historie. Hun synes det er en fin tanke å høste fra naturen, tenne bål og sitte på reinskinn, selv om hun ikke gjør det så ofte. Moren til Inga er samisk og vokste opp i Finnmark. Hun har fortalt om kalde vintre og robustheten til folk som lever der og om ting de gjorde som barn.

"Mamma har vel også en tendens til å kunne skildre den samiske kulturen i og med at hun kjenner den ganske godt, men samtidig er det som om hun har en fot utenfor. Og ikke nødvendigvis beskriver den som sin egen kultur, men som noe ho vokste opp ved siden av" (Inga).

Siri har lært å jakte på elg og rype med faren sin, i tillegg til fiske med elvebåt. Hun forklarer at de stopper motoren i et stryk, for deretter å padle mot strømmen mens de fisker. Å være selvforsynt med fisk, bær og kjøtt, er noe hun setter stor pris på.

«Jeg har lært mye på skolen om samisk kultur. Og foreldrene mine er veldig flinke å fortelle. Det er historier man ikke glemmer og er noe jeg vil fortelle videre fordi det morsomt og spennende å ha på tur» (Siri).

Samiske myter og fortellinger er også viktig tradisjonell kunnskap. Fortellingene inneholder mystiske eller overnaturlige hendelser og har en bakenforliggende moral eller årsak til handlingen. Barn blir ofte fortalt om Stallo. Et overnaturlig vesen, beskrevet som sterk og uovervinnelig. Siri mener at historiene kan være skumle, men også gi lærdom. For eksempel skal man ikke la kaffepinnen (pinne som holder kaffekjelen over bålet) stå i bakken. Da kommer Stallo eller ei trollkjerring og tar deg. Hun har hørt at det er fordi barn og dyr ikke skal skade seg på spisse gjenstander. På den andre siden har slike fortellinger underholdningsverdi. *«Pappa brukte å dikte fortellinger til meg og broren min. Det var mange forskjellige historier. De var så spennende og var noe av det beste jeg visste» (Mari).*

Gjennom å lære om samisk historie og grunnleggende friluftslivsferdigheter, kan identitet bli stadfestet og videreutviklet. Naturlivet kan være av eksistensiell verdi og gi livskvalitet. Likeså er friluftslivet en sosial arena som skaper tilhørighet. Valkonen (2014) mener naturrelasjonen er som et kognitivt kart som alle medlemmer av samisk kultur innehar. Men det fører også til stereotypifiseringer utenfra som gjør samer utsatt. For eksempel har bruk av snøskutere i reindrifta blitt kritisert, og naturvernere spør seg om størrelsen på reinflokkene er bærekraftige. Derfor er Valkonens synspunkt at relasjonen mellom samene og naturen må bli fortalt igjen og igjen for at den skal være gyldig og eksistere videre.

Friluftsliv kan på denne måten representere «det tradisjonelle». Tordsson (2010) mener at friluftsliv kan bli forstått som et resultat av moderniteten, samtidig som det er en reaksjon mot den. Det finnes en parallell mellom modernitet og friluftsliv etter som det skaper et frirom fra en moderne tilværelse uten krav og belastninger. Naturen tilbyr mestring og erfaringer som gir selverkjennelse og identitetsfølelse (ibid.).

5 Konklusjon og avsluttende refleksjoner

Utgangspunktet for oppgaven har vært unge kvinners måte å gjøre friluftsliv på, og hva det har å si for deres samiske tilknytning. Jeg delte opp problemstillingen i fem delspørsmål. Det første var om informantenes naturforhold og hvordan det kommer til uttrykk gjennom hva de gjør og hvordan de gjør det. Hvilke steder drar de til og hvilken betydning har de? Foretrekker informantene friluftslivet i byen eller på hjemstedet, og hva er forskjellene? Videre spurte jeg om motivasjon for friluftslivet og hvordan de konkrete handlingene tolkes. I tillegg ville jeg undersøke om personlig friluftsliv og naturforhold kan styrke den samiske identitetsfølelsen. Til slutt ville jeg se på hva samisk naturkunnskap har å si for informantenes friluftsliv.

Resultatene i studien er for det meste enhetlig. Intervjuobjektene er aktiv i det tradisjonelle friluftslivet og har noenlunde likt aktivitetsmønster. Alle har et nært forhold til naturen og anser det som en stor del av livet. De har spesifikke steder de drar til som bringer frem minner og følelser. Trygge, kjente områder tilrettelegger for gode naturopplevelser og tilhørighet. Jentene foretrekker friluftslivet utenfor byen og har sterke affeksjoner for hjemstedet sitt, spesielt på grunn av landskapet og det lokale klimaets egenskaper. Deres motivasjon for å drive med friluftsliv er først og fremst det kontemplative aspektet. Sosialt samvær og tradisjonelle høstingsaktiviteter er også sentralt. To av informantene ser på de fysiske gevinstene av en tur som en god bonus, mens en av jentene har mosjonerer i litt større grad.

Det er fremtredende at informantene har et nært, personlig forhold til naturen. De utøver jevnlig friluftslivsaktiviteter når de er hjemme i ferier, ikke like hyppig i studiehverdagen. Selv om et nært forhold til naturen er viktig for dem, er det vanskelig å sette ord på om naturen er en viktig del av deres samiske identitet. De anser andre faktorer som mer sentrale; kulturelle symboler, bakgrunn og historie, språk, sosialt miljø og slektskap. I jentenes formidling av friluftslivet sitt, kom det fram hvilke verdier de trakter etter. Noe av det mest verdifulle for dem, virker å være tid med familie, venner, helse og nye naturopplevelser.

Friluftslivet deres er forankret i en nordnorsk natur og hovedsakelig basert på tradisjonelle aktiviteter som turer til fots eller på ski. En karakteristikk er at familien overfører samiske tradisjoner gjennom friluftslivsaktiviteter; blant annet historier, ferdigheter og holdninger. Videre drives de av en indre lyst til å være ute. Det handler om sanseopplevelser; de *betrakter* og *handler* i naturen, samtidig som de anerkjenner landskapets iboende egenskaper. I stedet for å *bruke* naturen som en lekeplass - der for eksempel ekstremспорт og overvinnelse av omgivelsene er målet - *kommuniserer* de med naturen. Intervjuobjektene har en åpen

tilnærming og ser på naturen som betydningsfull og viktig for livskvaliteten. Jeg vil avslutte med et dikt fra Nils-Aslak Valkeapää (1990) som handler om naturopplevelser.

«Dagene går, og nettene
Jeg går på ski over viddene
i kram snø i måneskinn
ser skyene drive over himmelen
viddene lyser
skinner som sølv
veien blir borte bak åsen

I lyset fra månen
hviler jeg på fjellryggen
lar tankene fly
blikket gli
Over viddene suser vårvinden»

Valkeapää i *Vindens veier* (1990: 83)

5.1 Ny kunnskap og videre forskning

I studien forespeiler jeg et bilde av hvordan samiske unge kvinner, som er aktive i friluftslivet, setter naturforholdet sitt i sammenheng med identitetsfølelsen. Dette kan være ny kunnskap om hvor viktig friluftsliv og naturen er for samiske unge i dag. Om mulig kan dette studien være et bidrag til forskning av Rafoss og Hines, Sivertsen, Pedersen og Gjerpe. Det kan gi ny kunnskap og forståelse for samisk kultur og identifisering, og inspirere til utforskning av egen tilknytning. Det er mitt ønske at andre kan bli oppmuntret til å vurdere sitt naturforhold og kjenne på en lyst til å ta vare på samiske tradisjoner fra naturen.

Videre forskning på unge samers identitet og friluftsliv vil være interessant. Det kan være hensiktsmessig å øke antall deltakere, med en større grad av varierte kriterier for rekruttering. Dette kunne jeg gjort annerledes i min oppgave. Både kvinner og menn fordelt på aldersgruppen 18-25 år og med flere forskjellige bakgrunner. Alt etter som hvor stor studien kan være, går det an å dele opp etter geografi i større grad, for eksempel sammenligning av kystkommuner til kommuner i Indre Finnmark. I tillegg kan lule-samiske eller sørsamiske ungdom bli inkludert. Videre går det an å basere forskningen på skillet mellom språkbeherskelse av samisk.

6 Litteraturliste

- Bergstrøm, G. G. (2001). *Tradisjonell kunnskap og samisk modernitet - en studie av vilkår for tilegnelse av tradisjonell kunnskap i en moderne samisk samfunnskontekst*. Norges Arktiske Universitetet i Tromsø: Det samfunnsvitenskapelige fakultet.
- Breivik, G. (1978). To tradisjoner i norsk friluftsliv. I Breivik, G. & Øvmo, H. L. (Red.), *Friluftsliv fra Fridtjof Nansen til våre dager (7–16)*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjerpe, K. K. (2013). *Best of Both Worlds. Conceptualising an urban Sami Identity*. Norges Arktiske universitet i Tromsø: Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning.
- Hauge, G. (1990). *Hva kan flyttsamekulturen i Finnmark gi friluftslivet?* Telemark: Telemark distrikthøgskole
- Holte, M. A. (2016, 18.11). Tromsø-russ i låt: «Vi puler damer, vi denger samer». *Nordlys*. Hentet fra <http://www.nordlys.no/russebiler/russetid/russ/tromso-russ-i-lat-vi-puler-damer-vi-denger-samer>
- Holter, H. & Kalleberg, R. (Red.), (1996). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Gjøvik: Universitetsforlagets Metodebibliotek.
- Hylland Eriksen, T. (2010). *Små steder - store spørsmål: innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johnsen, K. A. (2015). *Friluftsliv og snøscooterkjøring blant ungdom i Finnmark*. Idrettshøgskolen, Finnmarksfakultetet: Norges Arktiske Universitet i Tromsø.
- Klepp, I. (1994). *Kulturminner og friluftsliv. En diskusjon av turgåeres begrunnelser for kulturminner*. FOK-programmets skriftserie nr. 12. Program for forskning om kulturminnevern. Oslo: GCS.
- Krumsvik, R. J. (2013). *Innføring i forskningsdesign og kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kuoljok, K. (2011). *Tradisjonell ekologisk kunnskap om markanvändning i Lapponia*. Jokkmokk: Ájtte, Svenskt Fjäll- og Samemuseum.
- Kvale, S. (2001). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. Utgave. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lian, S. H. (2016, 12.11). Mathilde (17) ble slått fordi hun er same. *TV 2 Nyheter*. Hentet fra <http://www.tv2.no/a/8723813/>

- Olsen, T. A. (2008). *Urfolksturisme. En reise i tid eller rom?* Norsk antropologisk tidsskrift vol. 19 nr. 1, s. 20–37. Universitetsforlaget.
- Olsen, K. (2010). *Identities, ethnicities and borderzones. Examples from Finnmark, Northern Norway*. Stamsund: Orkana Akademisk.
- Pedersen, K. (2003). Discourses on nature and gender identities. I Pedersen, K. & Viken, A. (Red.), *Nature and Identity, Essays on the culture of nature (121-150)*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Ravna, Ø. (1997). *Vandringer i grenselandet: fra Tana til Tuloma*. Oslo: Landbruksforlaget.
- Rafoss, K. & Hines, K. (2016): *Bruk av fritidsarenaer og deltakelse i fritidsaktiviteter blant samisk og norsk talene ungdom i Finnmark*, i Broderstad, E.G., Brustad, M., Johansen, K., Severeide, P.I., og Todal, J. (Red.) (2016). Samiske tall forteller: 9. Kommentert samisk statistikk 2016, Kautokeino: Samisk høgskole.
- Severinsen, J. (Red.), (2014). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*. Oslo: De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene. Hentet fra www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Generelle-forskningsetiske-retningslinjer
- Sivertsen, E. A. (2009). *Samisk ungdom – mellom tradisjon og modernitet? Unge samers identitet*. Universitetet i Oslo: Institutt for kulturstudier og orientalske språk.
- Thomsen, C. A. (2016, 29.11). Kjære Skam, jeg ønsker meg en samisk karakter. *Nordlys. Nordnorsk debatt*. Hentet fra <http://nordnorskdebatt.no/article/kjaere-skam-onsker-meg-en-samisk>
- Tordsson, B. (2010). *Friluftsliv, kultur og samfunn*. Høgskolen i Telemark: Cappelen Damm.
- Valkeapää, N. (1990) *Vindens veier*. Opprinnelig tittel: *Ruoktu Váimmus*. Oversatt av Stien, L. Oslo: Tiden.
- Valkonen, J. & Valkonen, S. (2014). *Contesting the Nature Relations of Sámi Culture*. Rovaniemi: Acta Borealia.
- Åhren, C. (2006). *Är jag en riktig same? En etnologisk studie av unga samers identitetsarbete*. Umeå universitet: Institutjon för kultur och medier.

Vedlegg

Intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon

Hvor kommer du fra? Hvor bor familien og hvor bor du nå? Er du ofte hjemme på besøk? I så fall, hvor lenge om gangen? Bor du nært naturområder? Er begge foreldrene dine samisk? Snakker du samisk? Evt. hvorfor ikke?

Forhold til natur og friluftsliv

1. Hvor ofte er du i naturen? Hvor mange ganger i uka eller måneden?
2. Hvilke aktiviteter gjør du?
3. Hva betyr begrepet friluftsliv for deg?
4. Hva anser du som friluftsliv-aktiviteter? For eksempel
 - Scooterkjøring, (is)fiske, bærplukking?
 - typisk norsk moderne friluftsliv: ski, gå/toppturer?
 - Sportslige som jogging, andre treningsformer?
 - Aktiviteter med dyr: ridning, hunder, rein?
5. Hva er den viktigste grunnen til at du er ute i naturen?
 - For å få ro, tenke?
 - For å drive med meningsfylt fritid – for det sosiale?
 - Holde deg i form, fysiske gevinster?
 - Nytteverdi: sanking av bær, fiske?
 - Noen spesiell (ekstrem)sport? Hva gir det deg?
6. Får du på noen måte inntekter knyttet til friluftsliv?
 - Deltar du på aktiviteter i reindriften til familie eller venner?
 - Turisme?
 - Hundekjøring: konkurranser, opptrening og salg av hunder?
 - Ekstrainntekt: fiske, bærplukking?
7. Hvis informanten har flyttet hjemmefra: hvilket friluftsliv driver du med når du er der du bor i forhold til hjemstedet ditt? Forskjeller, likheter?

Stedets betydning

8. Hvilket sted drar du vanligvis til når vil være i naturen?
9. Hva betyr stedet/stedene, og hva liker du med disse?
 - Har det blitt fortalt historier fra disse stedene?
 - Har stedet en fortid, som tidligere boplass? Sommersted?
10. Har du et spesielt favorittsted i naturen? (Et sted der informanten har ofte vært? Besøkt over en viss tid. Hva betyr stedet for personen? Hva kan informasjon om stedets betydning for informanten fortelle meg?)

- Gammer eller lavvu? Bålplasser, fiskesteder, bærmyrer ol.
- Hva betyr stedet for deg?

11. Har du og familien ofte i naturen mye?

- Har foreldrene dine tatt deg med på turer og lært deg ting som å tenne bål?
- Har familien lært deg om å ta vare på naturen bevisst eller gjennom handlinger? Snakka om det eller bare lært deg det gjennom å oppleve selv?
- Noe som er forventet at du skal kunne?

Refleksjoner rundt identitet

12. Savner du noen gang naturen hjemme? Vidda, nordlyset, midnattsola, snøen, kulda?

13. Hvilken rolle har naturen i ditt liv?

- I hvilken grad prioriterer du fritid i naturen?
- Bare helger og ferier, eller ukedager i tillegg?

14. Hvor viktig er naturen for din samiske identitet, sammenlignet med språk og andre faktorer? Tradisjoner som doudji/matlaging/klesstil/tro?

- Andre viktige faktorer: ha et samisk miljø, kulturelle arrangement, politikk? Musikk

15. Avslutning: er det noe mer du vil ta opp eller tilføye?

Vegard Vereide
Institutt for idrett Høgskulen i Sogn og Fjordane
Pb 133
6856 SOGNDAL

Vår dato: 08.11.2016

Vår ref: 50319 / 3 / MSS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 30.09.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

50319	<i>Samisk friluftsliv og identitet bland samisk unge voksne. Et kvalitativt studie med empiri fra Finnmark og Troms</i>
Behandlingsansvarlig	Høgskulen i Sogn og Fjordane, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Vegard Vereide
Student	Frida Marie Omma Jørgensen

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 16.12.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf. 55 58 31 52

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Informasjonsskriv til deltakerne

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Friluftsliv og samisk identitet»

Betydningen av friluftsliv for unge samer

Jeg, Frida Omma, studerer friluftsliv i Sogndal og ønsker å spørre deg til å delta i mitt bachelorstudie. Kontakt: [mobilnr.], frida.marie@hotmail.com
Veileder: Vegard Vereide, [mobilnr.], vegard.veraide@hisf.no

Bakgrunn og formål

Prosjektet er en bachelorgrad ved Høgskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Sogndal. I tillegg får jeg ekstra veiledning fra ansatte ved Avdelingen for Samiske studier ved Universitetet i Tromsø. Formålet er å få meninger om hva samisk friluftsliv er og betydningen av den for egen identitet.

For å avgrense prosjektet vil jeg intervju tre personer fra Nord-Norge i alderen 18-25 år. Måten jeg skaffer informanter på, er å kontakte organisasjoner som er for unge samer.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg vil gjøre intervju på ca. 45 min - 1 time via Skype og/eller telefon hvis vi ikke kan møtes. Under intervjuet vil jeg bruke lydopptaker for å få med meg alt som blir sagt. Spørsmålene vil omhandle om hvilke aktiviteter du gjør i naturen og hva det gjør med deg som person.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og du velger selv om du vil være anonym. Bare jeg og veilederen min har tilgang på personopplysningene. Samtidig kan det være at informasjonen som kommer fram i den endelige oppgaven kan gjøre deg indirekte identifiserbar. For eksempel via opplysninger som interesser og hobbyer. Prosjektet skal etter planen avsluttes 16. desember. Da slettes personopplysningene og lydopptak.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Ingen andre informanter vil vite hvem som er blitt intervjuet, og informasjonen vil ikke kunne tilbakeføres til deg.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykkeskjema

Samtykke til deltakelse i studien

Sett kryss:

Jeg vil være anonym JA _____ NEI _____

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet og gir mitt samtykke til å delta i intervjuet.

Sted og dato

Signatur